

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: *Román Miklós*
Cím: *A paradicsom-város*

Forrás: *Világ*

Bp. 1917. IX. 6.

(Hely) (Dátum) (Köt. v. füz.) (Oldal)

Oszályozás

Tárgy *381.6*

Hely

Idő

"1917"

Személy

A paradicsom-város

Mi lesz a lakáskérdéssel?

A fővárosi piacokon megint nem volt más, mint paradicsom s a város szegény népe boldog örömmel vetette rá magát erre a drága gyümölcsre. Sajnos, ezzel a kérdés még mindig nincs megoldva s csak máról-holnapra lehet fenntartani az élelmezés rendjét. A Zöldségközpont erélyes akcióit ígért, de a fővárosi rekvirálási jogának nagymérvű kiterjesztése nélkül javulás nem várható.

Nagy érdeklődést vált ki a lakosság minden rétegében a lakáskérdéssel s az építkezéssel foglalkozó cikksorozatunk. Egy csomó hozzászólás, érdeklődés, felvilágosítás érkezett hozzánk, amelyek igazolják, hogy az otthon válsága milyen fájdalmas és veszedelmes jelenség.

A piacokon

A vásárcsarnokok igazgatóságának értesítése szerint a mai napon a következő árak érkeztek a központi vásárcsarnokba: vasuton 29 vagon, még pedig 1 vagon borjú, 4 vagon élős baromfi, 8 vagon burgonya, 1 vagon tök, 5 vagon vörshagyma, 1 vagon paradicsom, 9 vagon gyümölcs. Hajón érkezett 171 métermázsza gyümölcs, 359 métermázsza zöldségféle. Beérkezett azonkívül 87 kocsi paradicsom, 2 kocsi tök, 1 kocsi kukorica és 8 kocsi zöldségféle. A piac forgalma elég élénk volt.

A paradicsomárusítás nagyban folyt: ma körülbelül 230.000 kiló paradicsom került a fővárosba. A fővárosi zöldségüzem lépéseket tett a Közélelmezési Hivatalnál, hogy a télire szánt eggeb zöldség- és főzeléknemre is adja meg a rekvirálás jogát.

Bécsből jelentik: A miniszterelnök által az élelmezési kérdések megbeszélésére összehívott tanácskozássok 6-án, 7-én, 8-án és 10-én lesznek az alsóausztriai tartományi palotában. A miniszterelnök a megbeszéléseket személyesen nyitja meg és lehetőleg tovább is elmökölni fog. A tanácskozás keretébe fog tartozni a burgonya, gabona, liszt, főzelék, tojás, zsír, tej, hus és hentesárak, gyümölcs, széna és szalmaellátás. Az első napon meghallgatják a fogyasztók, a másodikon a kereskedelem és ipar, a harmadikon a mezőgazdaság képviselőit, míg 10-én az egyes csoportokból választandó kiküldöttek ülnek össze.

A központi vásárcsarnokban augusztus 10-ike óta fennálló rendőrbíróság szeptember 3-ig bezárolag 103 ítéletet hozott. Az elítéltek nagyrésze vidéki, akik nem tartják be a maximális árakat és drágábban adják árúikat. A bíróság itt mindennap működik. A Garay-téri piacon csak augusztus 21-ike óta működik a rendőrbíróság és pedig hetenként háromszor. Szeptember 3-ig 84 ítéletet hozott. A Teleki-téren szintén csak augusztus

21-ikétől kezdve működik, s itt is csak háromszor egy héten, kedden, pénteken és vasárnap. Ez a rendőrbíróság szeptember 3-ig 50 ítéletet hozott.

Marhahus csomagokban

Az Országos Közélelmezési Hivatal közbelépésére már a múlt hét szombat és vasárnapján olcsóbb húsból ugynevezett népelelmezési elárusítást rendeztek a Huskereskedelmi Részvénytársaság nagycsarnoki árusítóbhelyén. A tolongás elkerülése végett úgy határoztak, hogy a szombat és vasárnap árusításra szánt népelelmezési húst egy kilogrammos csomagokban előre elkészítik s úgy árulják. A hús árát illetőleg még nem határoztak, de úgy halljuk, körülbelül 7 koronájával fogják adni a kilós csomagokat. A jövő héttől kezdve különben — mint azt a Huskereskedelmi Részvénytársaság jelenti — olcsóbb lesz az elsőrendű marhahús is. Eleje kilenc, hátulja tíz korona lesz.

Az otthon válsága

Igen tisztelt szerkesztő ur!

A Világ mai cikke a téglabiányról valósággal natárfő a lakáskérdés megoldásában. Ezen az úton, oknyomozással és tárgyilagossággal kell ezt a kérdést kezelni. Az eddig követett módszer laikus és felaprózó tapogatódzása csak arra alkalmas, hogy ezt a kérdést is, mint annyi sok mindent Magyarországon, elposványosítani segítsen. Olcsó kölcsön! Idegenek kiutasítása! Bizottságok szervezkedése! Hiszen ez mind valami, de a lényeg mégis csak az anyag, a költség és a kamatoztatás biztosítása.

Olcsobbá kell tenni az építkezést és jól kamatozóvá a befektetett tőkét: ez az egész kérdésnek az Achilles-sarka.

Igenis, módunkban áll az építkezés olcsóbbá tétele, ha a szakemberek hozzájárulását komolyan vesszük és méltányoljuk. Itt van mindjárt az *építési szabályrendelet*, melynek eddigi előírásai, kikötései olyan konzervatívok, hogy egész Európában talán csak Ausztriában volt drágább az építkezés, mint minálunk. Például a falméretek nálunk is, Németországban is a gyártott téglák méretei szerint vannak előírva, csak hogy a mi téglánk 10%-kal nagyobbak, mint a német téglák, tehát a mi házaink falazata 10%-kal többbe kerül, mint a német falazat. Nem akarok arra is kiterjeszkedni, hogy milyen óriási különbség van a kézzel gyártott és a géppel gyártott téglák szilárdsága között, amely pedig az „eljárás” falméreteiben sehol kifejezésre nem jut, hanem általában javasolom; hogy az építési szabályrendeletek az anyagszerűség, a tényleges igénybevétel és a tényleges szilárdságra való tekintettel átdolgozandók. Bizonyos, hogy 20—25% megtakarítás elérhető anyagban és a költségekben is. Debrecenben például még ma is szabály, hogy a földem a földélszékkel nem építhető össze, holott, ha ez a tűzbiztos földemre nem vonatkozna, 20%-kal olcsóbb fedélszerkezetek konstruálhatók. A vasanyag mai fejlett gyártási eljárását figyelembe véve a vasbetonszerkezetek vasalásában is legalább 18% anyag lenne megtakarítható. Hogy ez a háború rengeteg anyaggazarlása után mit jelent, azt nem is kell fejtegetni. **Sürgősen át kell tehát dolgozni az építési szabályrendeletet!**

Azokban, hogy csakugyan építhessenek is, a szükséges anyag mégis biztosítandó, még pedig úgy, hogy a meginduló nagy kereslet ne verhesse fel az egélig az anyagok árát. Ma már nem csak a téglák, hanem a beton is az az anyag, amely az épület várát, a használt anyag zömét alkotja.

A téglák magas árai mellett pedig a betonnál való építkezés határozottan olcsóbb. Ezekben a dolgokon kell segíteni.

A további segítség módjára dr. Pikler Gyula — szociálpolitikai és adópolitikai szempontból — mutatott rá. Természetesen egy az eredmény. Hiszen a lakáskérdés tisztán szociálpolitikai. Telekérték-adót fizessen minden telek, viszont csökkentse, vagy szüntessük meg az ingatlan hozadék adóját, tehát itt a házbéradó is. Nem is kel az államnak áldozatot hoznia, csak más, *őszintébb és igazságosabb adónemre kell áttérnie*, majd megkötjük, hogy siet mindenki kamatoztatni a telkét!

Hangsúlyozom, őszintén és igazán akarni kell, akkor megoldható a lakáskérdés. Hála isten, most már talán jó úton haladunk, hiszen úgy Wekerle miniszterelnök ur, mint Ugron belügyminiszter ur,

úgy látszik őszintén és igazán akarják, tehát meg is fogják oldani.

Tisztelettel
Ardó Miklós

Debrecen város th. főmérnöke.

Az idegenek kintasztása

A belügyminiszternek az idegenek kintasztására vonatkozó rendelete ma érkezett le a főkapitányhoz. Dr. Sándor László főkapitány magához kérte dr. Schreyber Emil rendőrfőtanácsost, a közigazgatási osztály vezetőjét, hogy tegyen előterjesztést a rendelet végrehajtására vonatkozólag a főkapitány tanácskoztató Schreyber rendőrfőtanácsossal. A módokat a belügyminiszteriummal egyetértően fogják megállapítani.

A burgonya ára

Hír szerint, gróf Hadik János miniszter, a Közélelmezési Hivatal elnöke, a burgonya legmagasabb árát szeptember 7-én kezdődőleg további intézkedésig kilogrammonként 25 fillérben állapította meg, vasuti, illetve szállítási költségekkel együtt, kivéve Ujvidék városát, ahol ezen árak a piacon történő átvételre értendők.

Építkezés és lakásreform

A Lakók Szövetségének lakásreform-bizottsága kedden a Társadalomtudományi Társaság helyiségében ülést tartott, amelyen beható és részletes tanácskozás tárgyává tették a telek- és telekadópolitika aktuális kérdéseit, a telekértékkadó és a házépítési és fenntartási terhelő adóknak egymáshoz való viszonyát, a fővárosnak és az államnak a telekértékemelkedésből származó haszon biztosítása végett birtokában lévő telkekre mindenkor érvényesítendőnek mutakozó jogait és különösen az építkezés gyors megindulása érdekében meg-

induló akciókat. A kiváló szakemberek hozzájárulása alapján megindult tisztán gyakorlati alapon mozgó vita csütörtökön fél 7 órakor folytatódik a Társadalomtudományi Társaság helyiségében.

A feljelentések

Gróf Hadik János közlelmezési miniszter valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjéhez rendeletet küldött, hogy a rendőri büntető bíróságok a hivatalból észlelt, vagy náluk feljelentett és a közlelmezés körét érintő kihágási ügyeket úgy az I., mint a II. fokozaton mindenkor soronkívül és a vonatkozó eljárási utasításokban megengedett leg-
rövidebb idő alatt érdemileg elintéztessenek.

A kávéházak revizója

Tekintetes Szerkesztőség!

A vendéglői árak megállapítása, jobban mondva a vendéglői üzletek megrendszabályozása feltétlenül a sajtó érdeme. Ez alkalommal azonban a kávéházi árakkal is kellett volna foglalkozni és minthogy ez nem történt, azt hisszük, hogy jelen soraink közlétele arra indítja a közlelmezési minisztert, hogy a kávéházi árak szabályozására is gondot fordítson, mert ami ezen a téren törté-
nik, szinte égbekiáltó.

Tudvalevőleg „kávé” a kávéban egyáltalában nincs, a tejnek ize nem található a „tejes kávé” címen felszolgált italban és dacára annak, egy ugynevezett „piccolóért” 60—70 fillért és tejes kávéért 60—70, sőt 80 fillért számítanak fel. Ehhez járul még a borra való, úgy hogy ez az élvezhetetlen ital, amely, sajnos, igen sok kávéháznak a vacsoráját képezi, 1 koronába kerül, pedig annak tartalma semmi, értéke éppen semmi a tartalmánál fogva alig 10—12 fillér.

Sokan vannak, akik ezeken az állapotokon megbotránkoznak és ezután kívánjuk a közlelmezési miniszter figyelmét ezekre a visszaélésekre és garázdálkodásokra felhívni. Tessék egy megbízható közeg által 1—1 „piccolót” és este 7 óra után ugyancsak helyeken 1—1 „tejes-kávé” lefoglaltatni és megvizsgáltatni. Azt hisszük, hogy szükséges és lehetséges volna a piccoló árát 30 fillérben és az ugynevezett tejes kávéét 40—44 fillérben megállapítani, amint az még alkori időben volt, mikor a kávé és tej képezte a folyadékok alkotó részét. Lehetséges és szükséges volna ez most annál is inkább, mert egy kiló kávé a legújabb rendelet szerint 5 koronába kerül. De intézkedni kellene az illetékes hatóságnak a borra való zsarolási rendszer ellen is, mert amint például a főváros tulajdonát képező Széchenyi-fürdőben borra való adni tilos és a személyzetnek szigorúan meg van hagyva, hogy borra való, elfogadni nem szabad, épp úgy ki kellene mondani, hogy az a pincér, aki 6 fillér borra valónál többet fogad el, vagy az a vendég, aki 6 fillér borra valónál többet ad, kihágást követ el. Tisztelettel: Egy vendég.

Budapest lakásproblémájához

Igen tisztelt Szerkesztő Ur!

A legutóbbi hetek problémája Budapest lakáskérdése és ezzel kapcsolatban a diákok elhelyezése hónapok szobákban. Különböző bizottságokról olvashattunk a lapokban és különböző tervekéről, amelyek közül kifejeződött az a vélemény, hogy a kormány maximálisan minden építési anyag árát, foglalja le azokat és adjon munkaerőt új házak építéséhez.

Legyen szabad nekem, mint aki Budapesten a legutóbbi tizenégy év alatt körülbelül hatvan bérházat terveztem és így a bérházépítő közönségnek pszichológiáját közvetlen tapasztalatból ismerem, véleményemet ez ügyben közölni. Szerény véleményem szerint a kormány beavatkozása az előbb jelzett irányban, csak azt az egyetlen eredményezni, hogy az építőanyagok ára *maximálva lesz*, azonban mint minden maximált áruval történik: azok *el fognak tűnni a láthatárról*, úgy hogy az építkezés még inkább meg lesz nehezítve. Az építési anyagoknak tervből veti lefoglalása sem lendülhet sokat, mert mielőtt még erre kerülhetne a sor, a rendszerint jól értesült érdekeltek lehetőleg *el fogják tüntetni a még meglévő anyagokat*.

Ami magát a Lakásépítő Állandó Bizottság programját: 20.000 lakás építését illeti, az a mai viszonyok között egyszerűen *utópia*. Kezdjünk csak számolni: 20.000 lakás átlag két szoba és mellékhelyiségekkel kb. 280—300 m² beépítésnek felel meg, ami pénzértékben kifejezve ca. 12.000 K költséget jelent lakásonként. 20.000 lakás megépítése tehát 240.000.000 K költséget igényel! Kíváncsi vagyok, hogy a pénzügyminiszter ur honnan óhajtja ezen óriási pénzüsszeget előszedni, ha csak nem legalább is 20 évre elosztva a budgetban, ami azt jelentené, hogy évente 1000 lakás épülne meg, ami édes-kevés a fennálló lakáshiány enyhítésére. De nemcsak pénzügyi szempontból lehetlenség ez a program, hanem a munka végrehajtásának szempontjából is. Ha

báránként átlag 50 lakást tételezünk fel, ez 400 új bérkaszárnya építését jelentené. Ennyi építési anyag szükséges e házak létesítéséhez, hogy alig hiszem, hogy a legközelebbi tíz éven belül termelhető lenne, de hogy jelenleg semmiesetre sincs Magyarországon területén sem, az feltétlenül bizonyos. Munkaerő a háború alatt szintén alig-alig van, a háború befejezése természetesen e tekintetben gyökeresen megváltoztatja a helyzetet.

Bérlőket, lakásokat mesterségesen tenyészteni nem lehet. Hogy bérházak épüljenek, ahhoz a nemzetgazdasági feltételek érvényesülése szükséges. Ezek éberséggel fel az építési kedvet, ami mesterséges injekciókkal egyáltalán nem érhető el. Az építési kedv felkeltéséhez tehát az kell, hogy a bérházépítéssel foglalkozó körök megtalálják számításukat, hogy a bérházépítés rájuk nézve *kedvező tőkebefektetés* legyen. Ezt kell a kormánynak elősegítenie és ehhez szükséges:

1. A meglévő házbérrendelőknek oly irányú módosítása, hogy a háztulajdonosoknak rendelkezési joga legyen a házakban, természetesen a szociális követelmények határain belül. 2. Rende-

zendő az a bizonytalan helyzet, amelyben a háztulajdonosok és az építési akarók a *jövői illetőleg* vannak. A házbirtokos vonatkozásilag ugyanis a legképtelenebb hírek vannak forgalomban: újabb nagy adék, vagyomleadás, az állam bekebelezése stb. Kapcsolatban ezekkel végleg rendezendő lenne a *bevonulók házbérlőtörzsi ügye is!* 3. Átdolgozandó az „Építészeti Szabályzat” és ezzel kapcsolatban a végleges városrendezés (Erzsébet-sugár-ut, pályaudvarok stb.) is megállapítandó, mert jelenleg egész területekre egyáltalán építési engedély sem kapható (Pálán, Erzsébet-sugár-ut stb.).

Ha ez a három tényező a szakemberek, háztulajdonosok stb. érdekeltek bevonásával közmegegyezésre és mielőbb rendezettni fog, akkor remélhető, hogy minden maximálás és lefoglalás nélkül is visszatér az építési kedv és megindulnak az új bérházépítések.

A legsürgősebben megoldandó azonban a *Budapestre önzölő diákok elhelyezése* hónapos szobákban. Tekintettel arra, hogy egy-egy szobában a mai viszonyok között 2—3 diák is lakhat, circa 2000 szobára van szükség. Számos főbérlő, aki a háború előtt albérlőt tartott, most nem tart albérlőket. E főbérlők a házmestereknél lévő nyilvántartási könyvekből igen egyszerűen konstabilíthatók és egyszerű rendelettel kötelezhetőek lennének arra, hogy *miként a háború előtt*, úgy most is tartsanak albérlőket.

A terv végrehajtásának első lépése lenne az albérlőkkel bíró, vagy a háború előtt albérlőkkel bíró lakások összeírása, amit a rendőrség igen egyszerű eszközökkel végezhetne el. Az összeírás legyen oly rovat is lehetne felvéve, ami felvilágosítást adna arról, hogy a jelenlegi albérlő milyen célra használja a szobát. Ezáltal hivatalosan is kiderülne az a köztudomású tény, hogy számtalan hónapos szoba *alkalmi kereskedők lerakataként* szolgál. Az albérlők tartására alkalmas szobák nyilvántartása azután már akár a rendőrségen, akár a tisztviselőkön, akár az előjáráságokon eszélhető lenne. Természetes dolog, hogy miként a lakások főre rendeltettség nem emelhető, úgy az albérlőkre szánt szobák ára is egyszerűen *maximálendő kormányrendeleti uton*.

Rozsny, augusztus 30.

Román Miklós, műépítész.